

ÖZET/ABSTRACT

Günümüzde nüfus artışına paralel olarak, ulaşım ağlarının ve teknolojinin gelişmeye devam etmesi kentleşme sürecini hızlandırmıştır. Bu sebeple kentler, kent merkezlerinin dışındaki alanlara doğru bir yayılma göstermiştir. Hızlı kentleşme, açık alanların azalmasına, tarım topraklarının amaçları dışında kullanılmasına, önemli flora ve fauna alanlarının tehlike altına girmesine, doğal ve kültürel yaşam alanlarının parçalanarak küçülmesine ve çevre koruma açısından ciddi sorunlara yol açmıştır. Ankara İli'nde hızlı kentleşmenin en yoğun yaşandığı bölge olan, Güneybatı Planlama Bölgesinde yer alan Yaprıcak ve Bağlıca yerleşimleri araştırma alanı olarak seçilmiştir. Araştırma alanına ait biyofiziksel ve kültürel peyzaj özellikleri tanımlandıktan sonra, 3 ana başlık altında araştırma yöntemi açıklanmıştır: Bunlar verilerin toplanması, verilerin değerlendirilmesi ve analizi ile verilere ait sonuç ve önerilerin sunulmasıdır. Veriler toplanırken, arazide yapılan sörvey çalışmaları, fotoğraf ve notlar ile anket çalışmalarından yararlanılmıştır. Verilerin değerlendirilmesi, güncel alan kullanım haritasının hazırlanması, araştırma alanına özgü habitat karakteristiklerinin tanımlanması ve hızlı kentleşmenin habitat üzerindeki etkilerinin tanımlanması ile gerçekleştirilmiştir. Alandaki güncel kentsel alan kullanım haritası kentsel habitat karakteristikleri için gerekli tüm sayısal verilerin hazırlanması ArcMap 10.2 programı kullanılarak haritalanmış ve değerlendirilmiştir. Habitat karakteristikleri ve alan kullanım sınıflandırması, peyzaja özgü fotoğraflar, arazi çalışmaları, yazılı kaynaklar, sayısal harita ve planlar göz önünde bulundurularak yapılmıştır. Güncel alan kullanım haritasına göre tarım alanlarının çoğunlukta olduğu görülmektedir. Bunu yerleşim alanları takip etmektedir. Ulaşım ağları, orman alanları, maden alanları, askeri alan, sanayi tesisleri ve eğitim alanları diğer alan kullanımlarıdır. Elde edilen verilerin analizi sonucu araştırma alanındaki habitatlar, 9 ana ve 27 alt başlık altında sınıflandırılmıştır. Alanda yer alan ana habitatlar, tarım alanları, tarım alanları sınırındaki ağaçlıklar ve çit bitkileri, yaprağını döken kalıntı ağaç toplulukları ve iğne yapraklı ağaçlandırma alanları, dere zonu, ulaşım zonu, maden alanları, yerleşim alanları, sanayi alanları, eğitim alanları olarak sınıflandırılmıştır. Araştırmada hızlı kentleşmenin habitatlara olan etkileri belirlenirken, arazi çalışmaları, güncel alan kullanımı ve habitat karakteristiklerine ait verilerin analizine ek olarak, GZFT ve anket çalışmasından faydalanılmıştır. Yaprıcak ve Bağlıca yerleşimlerinde yaşayan 96 kişi ile anket çalışması yapılmıştır. Araştırmada uygulanan anket çalışmasına ait form, EK-1'de verilmiş olup, üç ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm, görsel değerlendirmeye yönelik sorular, ikinci bölüm alan kullanımına yönelik sorular ve son bölüm ise kişiye yönelik sorulardan oluşmaktadır. İlk bölümde, alandan çekilen 15 fotoğrafa ait görsel kalite değerlendirilmesi yapılmıştır. İkinci bölümde alan kullanımına yönelik görüşler belirlenmiştir. Üçüncü bölümde anket uygulanan kişilerin demografik özellikleri ile ilgili sorular yöneltilmiştir. Anket çalışmalarına ait veriler, SPSS-24 programı ile analiz edilmiştir. Araştırma bulgularından elde edilen analizlere göre, tarım alanı olan arazilerin günümüzde yerleşim, ulaşım, üniversite yerleşkeleri olarak kullanıldığı görülmüştür. Tarım alanlarının parçalanmasına sebep olarak, nüfusun artmasıyla birlikte artan konut ihtiyacı ve yerleşim alanlarının genişlemesi, ulaşım ağlarının gelişmesi ilk sırada gösterilebilmektedir. Bunun yanında çeşitli sebeplerle değişen hidrolojik yapı, maden alanlarının faaliyet göstermesi, sanayi tesisinin bulunması, ve üniversite yerleşkelerindeki artan öğrenci sayısı doğala yakın ve kültürel habitatlar üzerinde baskı unsuru oluşturmuştur. Anket çalışmalarından elde edilen bulgularda, baskın alan kullanımının (yerleşim, ulaşım vb.) doğala yakın ve kültürel habitatlar üzerinde olumsuz etki yarattığı görülmüştür. Bu habitatlar üzerindeki etkilerin azaltılması ve habitat kayıplarının önlenmesi için, kentsel planlamalarda, biyofiziksel ve kültürel peyzaj elemanları göz önünde alınarak planlamalar yapılmalıdır. Tarım alanlarının sürdürülebilirliğinin sağlanması ve aynı zamanda turizme kazandırılması amacıyla Tatuta, kentsel tarım çiftlikleri gibi kullanımların teşvik edilmesi gerekmektedir. Sağlıklı ve güvenilir ürünler için gıda üretimi güvence altına alınmalıdır. Peyzaj mimarları ve çeşitli mesleki disiplinlerle, kentsel alan planlamaları yapılmalı ve sürdürülebilirliği sağlanmalıdır. Anahtar Kelimeler: Ankara; Bağlıca; habitat parçalanması; hızlı kentleşme; kentsel peyzaj; Yaprıcak.

Development in transportation network and technology, as well as the increase in population, has accelerated the urbanization process. Therefore, cities expand to the areas outside the city centers. Rapid urbanization has led to the decrease in open spaces, misuse of agricultural lands, jeopardizing the flora and fauna, fragmentation and reduction in natural and cultural habitats, and severe problems on environmental protection. Bağlıca and Yaprıcak neighborhoods which are addressed in the southwest planning region, and is the most intense region of rapid urbanization in Ankara Province, was chosen as a research area. After determining the biophysical and cultural landscape characteristics of the research area, research method was explained under three main titles: data collecting, evaluation and analysis of the data, and presentation of the results of the analysis and recommendations. Data was obtained through photographs, notes, questionnaire, and surveys in the field. By preparing current land use maps, defining habitat characteristics of the research area, and determining the effects of rapid urbanization on the habitat, the evaluation was carried out. Current urban land use map was prepared by overlapping the maps obtained through ArcMap 10.2. Habitat characteristics and land use classification were made by taking landscape specific photographs, field studies, written resources, digital maps and plans into consideration. According to the land use map, it seen that the agricultural areas are in the majority. This is followed by residential areas. Transportation networks, forest areas, mining areas, military areas, industrial areas and training areas are other areas uses. As a result of the analysis of the data obtained, the habitats in the research area were classified under 9 main and 27 sub-headings: Main habitats in the area, agricultural areas, woodlands and hedge plants on the border of agricultural areas, deciduous residual tree communities and coniferous afforestation areas, river zone, transportation zone, mining areas, residential areas, industrial areas, education areas. In the study, while determining the effects of the rapid urbanization on habitats, SWOT and survey were utilized in addition to the analysis of data related to field studies, current land use and habitat characteristics. A survey was conducted with 96 people living in Yaprıcak and Bağlıca neighborhoods. The form of the questionnaire applied in the research is given in ANNEX-1 and consists of three main sections. The first section consists of questions for visual evaluation, the second section consists of questions related to the use of space and the last section consists of questions about the person. In the first part, visual quality evaluation of 15 photographs taken from the area was made. In the second part, opinions about the use of land were stated. In the third part, the questions were asked about the demographic characteristic of the people who were surveyed. The data of the survey studies were analyzed with SPSS-24 program. According to the analysis obtained from the research findings, it was seen that the agricultural areas were used as settlements, transportation network and university settlements today. The growing demand for housing, the expansion of the residential areas and the development of the transportation networks can be shown as the leading causes of the disintegration of agricultural areas. In addition, the hydrology structure that changes for various reason, the operation of mining areas, the presence of industrial facilities, and the increasing number of students in university campuses caused pressure on semi-natural and cultural habitats. According to the findings obtained from the surveys, dominant area uses (settlements, transportation etc.) have a negative impact on semi-natural and cultural habitats. In order to reduce the impacts on these habitats and prevent habitats losses, urban planning is required by keeping biophysical and cultural landscape elements in mind. In order to ensure the sustainability of the agricultural areas and at the same time to bring them in tourism, it should be encouraged uses

ÖZET/ABSTRACT

such as Tatuta and urban agricultural farms. Food safety must be ensured for healthy and reliable products. Urban space planning and sustainability should be ensured by landscape architects and various professional disciplines.
Keywords: Ankara; Bağlıca; habitat fragmentation; rapid urbanization; urban landscape Yaprıcık province.